

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА **до проєкту Закону України «Про дошкільну освіту»**

1. Обґрунтування необхідності прийняття проєкту Закону

Відповідно до статті 53 Конституції України та статті 3 Закону України "Про освіту" держава забезпечує кожному громадянину право на доступну і безоплатну дошкільну освіту, гарантує її розвиток та різних форм навчання.

Попри гарантоване Конституцією України право, на сьогодні в Україні відсутній рівний доступ дітей до дошкільної освіти, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами (передусім відсутність елементарних базових умов, які б забезпечили доступ таких дітей до дошкільних навчальних закладів), дітей із сімей, що належать до національних меншин та корінних народів України та дітей із соціально вразливих груп.

Не зважаючи на існування як державних, так і комунальних закладів дошкільної освіти, доступ до перших для більшості платників податків обмежений за відомчим принципом, тоді як другі постійно відчують брак місць для задоволення попиту суспільства та нестачу фінансування, а їх персонал перебуває у несправедливих умовах оплати праці порівняно з іншими суб'єктами освітньої діяльності.

Приватні суб'єкти освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти постійно стикаються з ринковою дискримінацією та відсутністю належної підтримки з боку держави.

Особливо гостро відчувається нестача закладів дошкільної освіти на території більшості громад. Так, за даними Держстату, охоплення дітей закладами дошкільної освіти у 2020 році становило лише 58%: у міській місцевості 69%, а у сільській – 39%. Слід наголосити, що завантаженість закладів дошкільної освіти у міській місцевості у 2020 році становила 108 дітей на 100 місць, а у деяких регіонах України навантаження досягало 125-134 дітей на 100 місць, тоді як у сільській місцевості – 73 дитини на 100 місць. Черга до закладів дошкільної освіти хоч і скоротилася у 2020 році, порівняно з 2019 роком, проте досі становила 22 285 дітей (у 2019 році – 26 783 дитини).

Слід зазначити, що досить низьким залишається відсоток дошкільних закладів приватної та корпоративної власності. Так, із 15 335 функціонуючих у 2020 році дошкільних закладів, лише 492 (або 3,2%) - приватної чи корпоративної форми власності.

Зазначені вище фактори вказують на те, що система дошкільної освіти потребує завершення процесу її реформування, розпочатого після прийняття Закону України “Про освіту”, що не можливе без прийняття нової сучасної та прогресивної редакції спеціального закону щодо засад функціонування та розвитку такої системи.

2. Мета та завдання прийняття проєкту Закону

Законопроект розроблено з метою удосконалення функціонування системи дошкільної освіти через урахуванням набутого за роки незалежності України інституційного досвіду, забезпечення рівного та безбар'єрного доступу кожного українця до якісної дошкільної освіти, впровадження альтернативних механізмів

фінансування дошкільної освіти, охоплення дошкільною освітою та додатковою увагою держави дітей від самого народження, впровадження ідеї автономії закладу дошкільної освіти та педагогічного працівника, розвитку закладів дошкільної освіти усіх форм власності та підвищення якості дошкільної освіти.

Прийняття законопроекту сприятиме реалізації таких завдань:

удосконалення законодавства у сфері дошкільної освіти: визначення основних вимог до забезпечення якості дошкільної освіти, способів забезпечення доступності її здобуття, запровадження фінансової автономії закладів дошкільної освіти та інше;

створення ефективної системи забезпечення якості дошкільної освіти;

розроблення нормативної бази щодо дошкільної освіти для дітей від народження (0 років);

розбудова сучасного здорового, безпечного, інклюзивного та комфортного освітнього середовища у закладах дошкільної освіти;

розв'язання проблеми черги до закладів дошкільної освіти та браку місць для здобуття дітьми дошкільної освіти;

розроблення нової моделі фінансування дошкільної освіти з метою забезпечення її широкої доступності;

упровадження механізмів залучення приватних суб'єктів освітньої діяльності для охоплення дошкільною освітою всіх дітей відповідного віку (у разі відсутності місць у комунальних закладах дошкільної освіти);

підвищення престижності професій педагогічних працівників у сфері дошкільної освіти, залучення кращих педагогічних кадрів та медичних працівників;

створення максимально сприятливих умов для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти за новими програмами та мотивації таких працівників до професійної діяльності.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Проект Закону України “Про дошкільну освіту” направлений на розвиток сфери дошкільної освіти та створення максимально сприятливих умов для її стрімкого розвитку та забезпечення та балансу інтересів усіх учасників освітнього процесу у сфері дошкільної освіти (дітей дошкільного віку, батьків, педагогічних та інших працівників, засновників закладів дошкільної освіти).

Законопроектом змінено підхід щодо класифікації закладів дошкільної освіти шляхом введення нового поняття “форма організації освітнього процесу”, що фактично замінює поняття “тип закладу дошкільної освіти”, та дозволяє охопити не лише заклади освіти, а й інших суб'єктів освітньої діяльності у сфері дошкільної освіти: фізичні особи-підприємці, та фізичні особи, які здійснюють відповідну незалежну професійну діяльність, інші суб'єкти.

До форм організації освітнього процесу, де діти здобуватимуть дошкільну освіту, крім традиційних та спеціальних дитячих садочків та центрів розвитку дитини, також віднесено:

центри педагогічного партнерства, де діти можуть перебувати спільно з батьками від народження;

ясла - з трьохмісячного віку;

сімейний садок, де освітній процес організований батьками у приватному житловому будинку для власних та інших дітей - з трьохмісячного віку;

мобільні дитячі садочки, функціонування яких буде запроваджуватися для дітей, які проживають у віддалених населених пунктах, де відсутні інші суб'єкти освітньої діяльності.

Законопроектом закладено механізми безпечної реалізації права дитини здобувати дошкільну освіту у найбільш наближеному до її місця проживання закладі дошкільної освіти. У разі недостатньої кількості місць у відповідному комунальному закладі освіти передбачено можливість використання додаткових механізмів, зокрема:

надання батькам переліку комунальних закладів освіти, максимально доступних і наближених до місця проживання дітей, в які може бути зараховано дитину;

закупівлі за бюджетні кошти послуг з дошкільної освіти у приватних суб'єктів освітньої діяльності;

компенсації батькам, які змушені замовляти послуги з дошкільної освіти у приватних суб'єктів освітньої діяльності через відсутність місць у комунальних закладах, вартості таких послуг.

Законопроект також передбачає створення центрів педагогічної підтримки батьків. Такі центри будуть забезпечувати педагогічний (методичний) та психологічний супровід батьків дітей дошкільного віку (у першу чергу тих батьків, які самостійно організовують освітній процес для власних дітей) та надавати їм іншу допомогу.

У законопроекті визначено значення терміну “здорове освітнє середовище”, уведеного Президентом України у Національній стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі (Указ Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020), та закріплено механізми забезпечення здорового освітнього середовища у сфері дошкільної освіти.

З метою підвищення престижності професій педагогічних працівників у сфері дошкільної освіти, залучення найкращих педагогічних кадрів, передбачено з-поміж іншого:

збільшення тарифних ставок оплати праці педагогічних працівників закладів дошкільної освіти (на виконання норм Закону “Про освіту”);

зменшення педагогічного навантаження;

встановлення скороченої тривалості робочого часу для педагогічних працівників закладів дошкільної освіти (наразі така норма відсутня);

встановлення тривалості щорічної оплачуваної відпустки на рівні 56 календарних днів для всіх педагогічних працівників, а не лише вихователів;

створення умов для підвищення кваліфікації та самоосвіти педагогічних працівників.

Водночас законопроект розширює можливості фінансування освітніх послуг, які можуть отримати вихованці у державних і комунальних закладах, в тому числі із залученням коштів батьків з одночасним гарантуванням безоплатності такої дошкільної освіти для тих, хто не бажає чи не має змоги фінансувати додаткові освітні послуги для своїх дітей. Тим самим суттєво скорочується розрив між можливостями здобуття та якістю освіти у державних/комунальних і приватних/корпоративних закладах.

Окрема увага приділена проблематиці браку медичних кадрів, які не погоджуються сьогодні працювати у закладах дошкільної освіти через неналежне правове регулювання їх статусу і умов роботи.

Законопроект направлений також на розвиток ідеї автономії закладу дошкільної освіти та педагога. Зокрема, передбачено можливість розроблення закладом дошкільної освіти власних парціальних та освітніх програм (в тому числі, не на основі типових), а також використання інших нетипових парціальних та освітніх програм, розроблених закладом або іншою особою, без отримання додаткових грифів та зовнішніх погоджень й затверджень таких програм.

Підкреслено консультативну функцію Державної служби якості освіти, надання нею додаткової підтримки суб'єктам освітньої діяльності.

Проектом Закону закладаються засади для реалізації так званого підходу “гроші ходять за дитиною”, що стане можливим через запровадження у майбутньому субвенції з державного бюджету місцевим на здобуття дошкільної освіти, та вже одразу створення можливостей для впровадження органами місцевого самоврядування інструментів фінансування з місцевого бюджету здобуття дошкільної освіти дітьми у приватних суб'єктів освітньої діяльності, а також через стимулювання приватних суб'єктів освітньої діяльності надавати послуги дітям з особливими освітніми потребами, створювати спеціальні та інклюзивні групи, розвантажуючи комунальні заклади.

Проект Закону, в тому числі, передбачає для приватних суб'єктів освітньої діяльності:

відсутність обмеження кількості в одній групі дітей з особливими освітніми потребами (при цьому для комунальних та державних закладів освіти обмеження щодо кількості таких дітей в одній групі залишається без змін - не більше трьох дітей);

надання субвенції з державного бюджету на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами.

4. Стан нормативно-правової бази у цій сфері правового регулювання

Нормативно-правова база у сфері регулювання законопроекту представлена:

Конституцією України;

Цивільним кодексом України;

Господарським кодексом України;

Сімейним кодексом України;

Бюджетним кодексом України;

Законом України “Про освіту”;

Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні”;

Законом України “Про місцеві державні адміністрації”;

Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020 “Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі”;

та іншими нормативно-правовими актами.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту акта не потребуватиме додаткового бюджетного фінансування дошкільної освіти в межах видатків з Державного бюджету України у 2022 році.

Водночас, проектом Закону передбачені положення, які впливають на фінансування сфери дошкільної освіти з 1 січня 2023 р., у зв'язку з чим у Державному бюджеті України на 2023 р. необхідно передбачити видатки на реалізацію законопроекту (перш за все для збільшення заробітних плат педагогічних працівників відповідно до норм Закону України “Про освіту”), а в подальшому - з урахуванням нової субвенції на здобуття дошкільної освіти.

6. Запобігання корупції

У проекті Закону України відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

7. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проекту Закону

Прийняття Законопроекту дозволить суттєво покращити умови в системі дошкільної освіти для всіх суб'єктів таких правовідносин, підвищити якість освіти, розширити можливості для закладів освіти і педагогів, нарешті стимулювати розвиток галузі на належному рівні і закласти умови для плекання майбутнього потенціалу України - наших наймолодших співгромадян.

Народний депутат України

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ВОРОНОВ ВОЛОДИМИР АНАТОЛІЙОВИЧ

Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA10400000D1093D00E5415F02

Дійсний до: 14.07.2022 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 40д9/1-2021/335469 від 01.11.2021

692419